

L Ü B N A N

GENEL BİLGİLER

İDARİ YAPI

Lübnan, 22 Kasım 1943 yılında Fransa'dan bağımsızlığını ilan etmiştir. 1945 yılında Arap Birliği'nin kurucu üyesi, daha sonra ise Birleşmiş Milletlerin üyesi olmuştur.

1975 yılından itibaren komşu ülkelerde baş gösteren istikrarsızlık, Lübnan'ın iç siyasi ve iktisadi durumunu da olumsuz etkilemiştir. Bunun sonucunda başlayan iç çatışmalar 1978 ve 1982 yıllarında İsrail'in ülkeyi işgali ile tırmanmış ve bu dönemde devlet otoritesi ciddi şekilde zayıflamıştır. Altyapı büyük oranda zarar görmüş ve vasıflı işgücü ülkeyi terk etmiştir. 1989 yılında Suudi Arabistan'da imzalanan Taif Anlaşması ile Ekim 1990'da çatışmalar (iç savaş) son bulmuştur.

Halihazırda Lübnan'ın anayasal sisteminin temelini, Taif Barış Anlaşması'nın hemen akabinde kabul edilen 21 Eylül 1990 tarihli Anayasa oluşturmaktadır. Anayasa'da, Lübnan Cumhuriyeti'nin bağımsız ve birleşik bir yapıya sahip olduğu dünyaya ilan edilmiş, ayrıca, parlamenter demokrasiye, özel mülkiyete, serbest piyasa ekonomisine, dengeli bir bölgesel kalkınma gibi konulara yer verilmiştir.

Siyasi sistem, "kuvvetler ayrılığı" prensibinden hareketle yasama, yürütme ve yargının yanısıra bir dizi kontrol ve denge mekanizmalarını içermektedir. 128 üyeli Parlamento seçimleri 4 yılda bir yapılmaktadır. Yürütme, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu'ndan (Hükümet) oluşmaktadır. Kuruluş Mevzuatında; Cumhurbaşkanı'nın hristiyan, parlamento başkanının müslüman (şia) ve başbakanın müslüman (sünni) olması kabul edilmiştir. Yargı Sistemi, İdare Mahkemesi ve Adli Mahkemelerden oluşmaktadır. En üst mahkeme Anayasa Mahkemesidir.

SOSYAL YAPI

Nüfusu 2017 yılında 6 milyondur. Nüfusun %49,8'i kadındır. Nüfus artış oranı %2,6'dır. Nüfusun %23'ü 0-14 yaş ve %68'i 15-65 yaş aralığındadır. Şehirleşme oranı %88'dir.

Aktif işgücü 2,2 milyon kişi olup, nüfusun %36'sıdır. İşsizlik oranı ise %6,6'dır. (DB-2017)

Lübnan'da Müslüman grup ülke nüfusunun yaklaşık %60'ini oluşturmakta iken, Hristiyan grup yaklaşık %30'ini temsil etmektedir. Diğerleri (Dürziler, vb) %10 civarındadır. Ülke nüfusunun %95'i Arap, %5'i diğer gruplardan (Ermeni, Süryani) oluşmaktadır.

Ülkedeki toplam göçmen sayısı ülke nüfusunun %30'unu aşmıştır. Kamplarda yaşayan Filistinli (400 bin) ve Suriyelilerin (yaklaşık 1,5 milyon) oluşturduğu göçmenler (özellikle Suriyeliler) Lübnan'ın ucuz işgücü ihtiyacını karşılamaktadır. Ancak bu durum, hükümet üzerinde toplumsal baskı oluşturduğu gibi, yerel istihdamı ve genel ekonomik kriz ortamında kamu giderlerini de olumsuz etkilemektedir (IMF).

Beyrut'un Ortadoğu'nun en pahalı şehirlerinden biri olması, ekonomik durumu yoksullar için daha da zorlaştırmaktadır. Yoksulluk oranının yüksek olması, pahalı bir ülkedeki gelir dağılımının bozukluğunu göstermektedir.

Kaliteli eğitim sistemine sahip Lübnan, zengin bölge ülkelerine yetişmiş/kalifiye insan göçü vermektedir. Yurtdışında yaşayan Lübnan vatandaşı sayısı, ülkedeki nüfustan en az iki kat fazla olduğu (10-15 milyon kişi) çeşitli kaynaklarda ifade olunmaktadır.

DOĞAL KAYNAKLAR VE ÇEVRE

Lübnan'ın başlıca doğal kaynakları; kireçtaşı, demir cevheri, tuzdur.

Ormanlık alanların tahribi (yüzölçümünün %13'ü ormanlık), sulak arazilerin kuraklaşması, içme suyu kaynaklarının yetersizliği, kanalizasyon atıklarının yol açtığı su kirliliği ve sanayi atıklarından doğan kirlenme ülkenin başlıca çevresel sorunlarıdır.

COĞRAFİ KONUM VE İKLİM

Akdeniz'in doğu kıyısında 10.452 km² yüzölçümüne sahip olan Lübnan'ın yarısından fazlası bin metrelik rakımın üstündedir. Kuzeyden güneye iki sıra paralel dağ silsilesi yer almaktadır ki,

arasında yer alan bekaa vadisi, elverişli iklimi ve verimli toprakları ile tarım için uygun bir bölge konumundadır. Asi ve Litani nehirleri de vadinin sulanması için önemli birer doğal kaynaktır.

Dört mevsimin yaşanabildiği ve tipik Akdeniz iklimine sahip Lübnan'da yaz ayları yağmursuz, ve sıcak, kıyı kesimleri nemlidir. Kış mevsimi yağmurludur. Bin metrenin üzerindeki yüksekliklerde ise kar yağmaktadır. En büyük şehirleri; başkent Beyrut, kuzeyde Trablus'tur. Ülkenin sınır komşuları Suriye ve İsrail'dir.

GENEL EKONOMİK DURUM

EKONOMİK DURUM

Lübnan ekonomisi, hizmet sektörü (bankacılık/finans, sigortacılık, turizm, emlak/inşaat) ağırlıklı bir yapı sergilemektedir. Hizmet sektörünün GSYİH içinde payı 2017 yılında %84,5 olmuştur. Bu durumda sanayi sektöründeki küçülme de etkili olmuştur (Dünya Bankası).

Lübnan ekonomisinin gelir kaynakları, kamu harcamalarını karşılamakta yetersiz kalmaktadır. Dış ticareti ve Kamu Bütçesi açık vermektedir. Dolayısıyla yüksek cari açık da söz konusudur. İç siyasi krizler nedeniyle 2005 yılından beri Parlamento'da genel kamu bütçesi kabul edilemediğinden, bütçe faaliyetleri Hükümet tarafından geçici (ad-hoc) şekilde yürütülmektedir.

Lübnan, coğrafya ve nüfus olarak küçük bir ülke görünümünde olmasına rağmen, özellikle ithalat açısından çevre ve komşu ülkelerin büyük çoğunluğundan daha büyük bir pazar potansiyeline sahiptir. Suriye iç savaşı nedeniyle bölge ülkelerine yönelik karayolu taşımacılığı zorlaşmış ve ihracat navlun (sigorta) maliyetlerinin yükselmesine yol açmıştır. Hükümet, dış ticaretin denizyoluyla yapılmasını teşvik etmek amacıyla sektör için bazı destek kararları almıştır.

Yüksek düzeydeki dış ticaret açığı; büyük oranda yurtdışındaki Lübnanlıların gönderdikleri sermaye transferiyle (ve petrol zengini Körfez Arap ülkelerinden özellikle gayrimenkul yatırımları şeklinde gelen yabancı sermaye) ve turizm gelirleri ile telafi edilmeye çalışılmaktadır. Lübnan vatandaşları tarafından ülkeye havale edilen toplam döviz miktarı (remittances) 2017 yılında 7 milyar dolar olmuştur (dünya bankası). Bu sermaye transferindeki artışın sürekli olmaması/azalması ve global/bölgesel ekonomik ve siyasi krizler Lübnan ekonomisini olumsuz etkilemektedir.

Lübnan ekonomisinde inşaat ve gayrimenkul satışları önemli bir gelir kaynağı olarak değerlendirilmektedir. Özellikle zengin Körfez Arap ülkeleri vatandaşlarına Lübnan'da gayrimenkul edinme konusunda sağlanan kolaylıklar, Lübnan'a önemli bir nakit sermaye akışının oluşmasını sağlarken, bankacılık sektörünün gelişmiş olması ve sektördeki gizlilik ilkesi yabancı sermaye yatırımını ve girişini ayrıca teşvik edici bir unsur olmaktadır.

Ülkedeki kalifiye işgücü ve müteşebbis kabiliyetinin yüksek olmasının getirdiği dinamizm, Lübnanlıların Beyrut'ta konuşlanıp dünya çapında ticaret yapmalarını, Türkiye'den alıp Körfez ülkelerine, Çin'den alıp Afrika ülkelerine satmalarını sağlayan bir (transit) yapı oluşturmuştur. Bu yapı ve dinamizmi besleyen önemli bir unsur ise, ülke ekonomisinin liberal ve açık piyasa özelliğidir.

Lübnan bankalarının yurtdışında yatıracakları kaynaklar, öz sermayelerinin %25'ini aşamamaktadır. Bankacılık sektörüne yönelik gerçekleştirilen sıkı finansal düzenlemeler, güvenli liman arayan ilave yabancı fonların Lübnan bankalarına yönelmesi, Lübnan Poundu'nun, Dolar'a sabitlenmiş olması dolayısıyla enflasyon ve fiyat artış baskısının hafiflemesi ve düşüşe geçen petrol fiyatlarının Lübnan'ın ithalat maliyetini azaltması sayesinde, ekonomi uluslararası mali krizden ilk etapta az etkilenmiştir.

Ancak, global finansal krizin ve akabinde petrol fiyatlarındaki gerilemenin petrol zengini Körfez Arap ülkelerinin ekonomilerine olumsuz tesir etmesi ve son olarak 2016 yılı başlarında İran'la siyasi kriz yaşayan Suudi Arabistan'ın (ve diğer körfez Arap ülkelerinin) Lübnan'a sağladığı ekonomik desteği azaltmasıyla birlikte Lübnan ekonomisinin (gelirlerinin) daha fazla negatif yönde etkilenmesine yol açmıştır. Körfez Bölgesi ülkeleriyle yaşanan ekonomik gerginlik bölge ülkelerinde çalışan yaklaşık 500 bin Lübnanlı'nın işini kaybetme endişesi yaşamasına ve Lübnan'a sermaye girişinin (remittances) azalmasına yol açmış, ayrıca daralan iç talep reel sektörü ve (göçmen Suriyelilerin ucuza çalıştırılması nedeniyle) istihdamı olumsuz etkilemiştir.

Dünya Bankası verilerine göre, yurtdışında yaşayan Lübnanlıların ülkeye havale ettiği döviz tutarı (remittances) 2016 yılında 7,6 milyar dolar iken, 2017 yılında 7 milyar dolar olmuştur.

Lübnan gelişmiş ticaret sistemi, ekonomi ve yatırım politikalarında kısıtlama yapılmaksızın sürdürülen uzun bir geçmişe sahiptir. Hükümet ekonomide müdahaleci olmayan (liberal) bir tutum sergilemektedir. Lübnan'da sermaye ve mal hareketlerinin giriş çıkışında herhangi bir kısıtlama yoktur.

Lübnan yabancı yatırımı memnuniyetle karşılamaktadır. Lübnan'da özel iş kurma ve işletme önünde, sınırlı istisnalar dışında, hukuki bir kısıtlama bulunmamaktadır. Döviz kontrolünün olmaması, yabancı yatırımcıları istedikleri biçimde sermaye ithali ve ihracı yapma konusunda serbest bırakmaktadır.

Serbest piyasa ekonomisine sahip Lübnan, özel girişime dayanmaktadır. Özel sektör ortalama talebin %80'ine katkıda bulunmaktadır. Tarım, sanayi, inşaat, ticaret ve turizmin yanı sıra bankacılık/finans, otelcilik, medya, reklamcılık, danışmanlık ve mühendislik sektörlerini ihtiva etmektedir. Bu sektörler için, uluslararası rekabet dolayısıyla sadece sınırlı düzeyde koruma vardır.

Piyasada durgunluktan bahsetmek mümkündür. Dünya genelindeki finansal kriz ve ekonomik küçülmeden etkilenen Lübnan ekonomisi de düşük büyüme eğilimini sürdürmektedir. Komşu Suriye'de süregelen iç savaş da ekonominin gidişatını olumsuz etkilemektedir. (IMF).

Lübnan ekonomisini (yatırımı, ihracatı, turizmi ve özel tüketimi, istihdamı) olumsuz etkileyen başlıca iç ve dış sorunlar; iç siyasi gerilimler (cumhurbaşkanı ve parlamento seçimlerinin uzun süredir yapılamamış olması), Suriye iç savaşı ve bundan kaynaklanan göçmen sorunu ve iç güvenlik endişesi, global finansal kriz/dünya ekonomisindeki yavaşlama, petrol fiyatlarının düşük seyretmesi, İran nedeniyle 2016 yılının başlarında Suudi Arabistan (ve KİK ülkeleri) ile siyasi/ekonomik ilişkilerin soğumasıdır. Dolayısıyla, Lübnan ekonomisinin düşük bir hızda büyümeye devam etmesi beklenmektedir.

Yerli ve yabancı yatırımlardaki azalmanın yanı sıra, Suriye krizinden kaçan yaklaşık bir buçuk milyon Suriyeli göçmenin bir kısmının, aynı zamanda pahalılığın yaşandığı Lübnan'da ucuz işgücü oluşturması Lübnan'daki yüksek oranlardaki işsizliğin düşmesini (ve yoksulluğun azalmasını) engelleyen unsurlardan biridir. Ekonomik gelirlerdeki azalışa karşın kamu giderlerinin artması, kamu borçlanma ihtiyacının, bütçe açığının ve cari açığın büyümesine yol açmaktadır. Bu durum ilave (dış) finansman ihtiyacını ve borçlanmaya sebep olmaktadır.

Ancak, potansiyel oranda büyüemeyen ve yeni istihdam olanakları yaratamayan bir ekonomiye sahip Lübnan'ın üniversite mezunu (kalifiye) gençleri ülkeden ayrılarak (beyin göçü) zengin yabancı ülkelerde iş arama yolunu tercih etmektedir. Dünya Bankası verilerine göre; işgücü sayısı 2017 yılında 2,2 milyon, işsizlik oranı ise %6,6 olmuştur.

Ekonominin yavaşlamasına sebep olan siyasi ve güvenlik sorunlarına ilaveten, günde iki üç saat elektrik kesintisi halkın maruz kaldığı başlıca günlük sorunlar arasındadır.

Dünya Bankasının 2019 yılında yaptığı araştırmaya göre; iş yapma kolaylığı (ease of doing business) açısından Lübnan 190 ülke içinde 142. sırada yer almıştır.

Hükümetin öncelikleri arasında; elektrik kesintileri, sağlık sisteminin iyileştirilmesi, altyapı (temiz içme suyu ve kanalizasyon) sorunları çözmek, internet hızını artırmak, doğrudan yabancı sermaye çekmeye yönelik yatırım ve kamu maliyesinde reformlar (vergi sisteminin iyileştirilmesi, bütçe açığı, kamu borçlarının azaltılması gibi) ile işsizlik yer almaktadır.

DIŞ TİCARET

DIŞ TİCARET GÖSTERGELERİ (MİLYON DOLAR)

	İhracat	İthalat	Hacim	Denge
2014	3.312	20.487	23.800	-17.175
2015	2.952	18.069	21.021	-15.116
2016	2.977	18.705	21.682	-15.729
2017	3.288	17.304	20.593	-14.016
2018	3.830	20.396	24.226	-16.566

Kaynak: Trademap

İHRAÇ ETTİĞİ ÜRÜNLER (1.000 DOLAR)

GTİP	Ürün Açıklaması	2016	2017	2018	Payı
71	İnciler, Kıymetli Tas Ve Metal Mamulleri, Madeni Paralar	828.343	548.549	661.012	17,26%
27	Mineral Yakıtlar, mineral Yağlar Ve Müstahzarları, Mumlar	14.188	42.044	375.722	9,81%
85	Elektrikli Makina Ve Cihazlar, Aksam Ve Parçaları	163.659	165.929	288.372	7,53%
87	Kara Taşıtları, Parçaları Ve Bunların Aksesuarları (Demiryolu Veya Tramvay Vagonları Hariç)	14.350	623.272	268.815	7,02%
39	Plastik Ve Plastikten Mamul Eşya	130.309	133.673	187.532	4,90%
84	Nükleer Reaktörler, Kazan: Makina Ve Cihazlar, Aletler, Parçaları	169.932	137.752	176.646	4,61%
33	Uçucu Yağlar, Rezinoitler, Parfümeri, Kozmetikler Vb.	123.637	116.721	131.194	3,43%
72	Demir Ve Çelik	53.339	92.736	123.332	3,22%
20	Sebze, Meyve, Bitki Parçaları, Sert Kabuklu Yemiş Konserveleri	108.524	98.029	104.836	2,74%
74	Bakır Ve Bakırdan Eşya	72.541	76.293	95.512	2,49%
8	Yenilen Meyveler, Kabuklu Yemişler, Turunçgiller Ve Kavun Kabuğu	73.467	59.498	78.176	2,04%
48	Kâğıt Ve Karton: Kâğıt Hamurundan Kâğıt Ve Kartondan Eşya	60.070	61.310	73.582	1,92%
49	Basılı Kitap, Gazete, Resim Vb. Baskı Sanayi Mamulü, El Yazmaları	72.914	70.162	67.512	1,76%
31	Gübreler	29.708	53.111	67.254	1,76%
94	Mobilyalar, Aydınlatma, Reklam Lambaları, Prefabrik Yapılar	68.038	55.042	64.360	1,68%
76	Alüminyum Ve Alüminyum Eşya	49.183	53.304	62.843	1,64%
22	Meşrubat, Alkollü İçkiler Ve Sirke	63.253	54.478	61.763	1,61%
21	Yenilen Çeşitli Gıda Müstahzarları	88.570	85.250	59.648	1,56%
30	Eczacılık Ürünleri	53.983	48.884	58.200	1,52%
15	Hayvansal Ve Bitkisel Yağlar Ve Bunların Müstahzarları	39.338	31.660	54.771	1,43%
78	Kurşun Ve Kurşundan Eşya	24.842	39.405	52.579	1,37%
19	Esasini Hububat, Un, Nişasta, Süt Teşkil Eden Müstahzarlar	38.924	38.709	50.451	1,32%
18	Kakao Ve Kakao Müstahzarları	36.126	35.363	47.056	1,23%
32	Debagat Ve Boyacılıkta Kullanılan Hülasa, Boya, Macun, Sakızlar	34.272	35.174	42.275	1,10%
73	Demir Veya Çelikten Eşya	39.704	32.011	41.648	1,09%
7	Yenilen Sebzeler Ve Bazı Kök Ve Yumrular	56.305	56.035	41.184	1,08%
9	Kahve, Çay, Paraguay Çayı Ve Baharat	33.438	32.525	39.622	1,03%
28	İnorganik Kimyasal Müstahzarlar, Organik, İnorganik Bileşikler	20.236	15.317	36.243	0,95%
24	Tütün Ve Tütün Yerine Geçen İşlenmiş Maddeler	22.206	26.448	32.407	0,85%
34	Sabunlar, Yüzey Aktif Organik Maddeler, Yıkama-Yağlama Madde.	27.839	20.281	27.790	0,73%

91	Saatler Ve Bunların Aksam Ve Parçaları	11.181	22.357	26.698	0,70%
17	Şeker Ve Şeker Mamulleri	72.208	66.973	26.543	0,69%
62	Örülmemiş Giyim Eşyası Ve Aksesuarları	44.051	31.221	26.044	0,68%
99	Başka Yerde Sınıflandırılmamış Ürün Ve Hizmetler	6.087	15.530	23.024	0,60%
96	Çeşitli Mamul Eşya (Kalemler, Fırçalar Vb.)	21.358	14.425	21.123	0,55%
90	Optik, Fotoğraf, Sinema, Ölçü, Kontrol, Ayar Cihazları, Tıbbi Alet.	7.825	14.482	17.530	0,46%
16	Et, Balık, Kabuklu Hayvan, Yumuşakça Vb. Hayvansal Müstahzarlar	14.454	14.659	14.895	0,39%
11	Değirmencilik Ürünleri, Malt, Nişasta, İnsülin, Buğday Glütteni	16.235	8.350	12.219	0,32%
97	Sanat Eserleri, Koleksiyon Eşyası, Antikalar	1.927	4.686	11.857	0,31%
68	Taş, Alçı, Çimento, Amyant, Mika Vb. Maddelerden Eşya	13.536	11.229	11.599	0,30%
83	Adi Metallerden Çeşitli Eşya	8.230	7.154	10.079	0,26%
1	Canlı Hayvanlar	1.679	6.021	10.019	0,26%
38	Muhtelif Kimyasal Maddeler	7.878	7.217	9.239	0,24%
44	Ağaç Ve Ağaçtan Mamul Eşya: Odun Kömürü	13.116	10.287	8.532	0,22%
61	Örme Giyim Eşyası Ve Aksesuarları	12.311	10.346	8.532	0,22%
12	Yağlı Tohum Ve Meyveler, Sanayi Bitkileri, Saman, Hayvan Yemi	2.266	2.545	8.058	0,21%
70	Cam Ve Cam Eşya	5.771	6.332	7.515	0,20%
64	Ayakkabılar, Getrler, Tozluklar Vb. Eşya Ve Aksarı	10.077	8.470	7.453	0,19%
42	Deri Eşya, Saraciye Eşyası, Seyahat Eşyası, Bağirsaktan Eşya	7.323	6.494	7.249	0,19%
4	Süt Ve Süt Mamulleri, Kuş Ve Kumes Hayvan Yumurtaları, Bal Vb.	6.205	5.828	6.614	0,17%
25	Tuz, Kükürt, Toprak Ve Taslar, Alçılar Ve Çimento	4.981	4.379	6.341	0,17%
69	Seramik Mamulleri	3.131	2.496	5.710	0,15%
88	Hava Taşıtları, Uzay Araçları, Aksam Ve Parçaları	2.857	4.855	5.177	0,14%
40	Kauçuk Ve Kauçuktan Eşya	2.902	3.536	5.068	0,13%
82	Adi Metallerden Aletler, Bıçakçı Eşyası, Sofra Takımları	5.036	4.075	5.038	0,13%
10	Hububat	6.465	6.011	4.840	0,13%
63	Mensucattan Mamul Diğer Eşya, Kullanılmış Eşya, Paçavralar	5.309	4.719	4.752	0,12%
29	Organik Kimyasal Müstahzarlar	6.244	6.168	4.627	0,12%
41	Ham Postlar, Deriler (Kürkler Hariç) Ve Köseleler	4.709	4.426	4.395	0,11%
54	Dokumaya Elverişli Suni Ve Sentetik Lifler	1.083	5.342	4.282	0,11%
5	Tarifenin Başka Yerinde Yer Almayan Hayvansal Müstahzarlar	4.379	3.174	3.882	0,10%
95	Oyuncaklar, Oyun Ve Spor Malzemeleri, Aksam Ve Parçaları	3.797	4.442	3.638	0,09%
23	Gıda Sanayii Kalıntı Ve Döküntüleri, Hazır Hayvan Gıdaları	1.238	1.004	2.679	0,07%
2	Etler Ve Yenilen Sakatat	968	2.584	2.627	0,07%
55	Sentetik Ve Suni Devamsız Lifler	3.849	2.582	2.626	0,07%
58	Özel Dokunmuş Mensucat, Dantela, Duvar Halıları, İşlemeler	3.201	1.260	2.114	0,06%
56	Vatka, Keçe, Dokunmamış Mensucat, Özel İplik, Sicim Ve Mamulleri	3.692	2.674	1.963	0,05%
3	Balıklar, Kabuklu Hayvanlar, Yumuşakçalar, Diğer Omurgasızlar	672	1.246	1.725	0,05%
57	Halılar Ve Diğer Dokumaya Elverişli Maddeden Yer Kaplamaları	1.209	1.281	1.679	0,04%
67	Hazır Kuş Tüyü Ve İnsan Saçı Mamulleri, Yapma Çiçekler	1.291	1.120	1.331	0,03%
60	Örme Eşya	1.883	754	1.092	0,03%
6	Canlı Bitkiler Ve Çiçekçilik Müstahzarları	493	331	973	0,03%
52	Pamuk, Pamuk İpliği Ve Pamuklu Mensucat	6.400	1.647	929	0,02%
35	Albüminoid Maddeler, Tutkallar, Enzimler Vb.	564	576	823	0,02%
13	Laklar, Sakızlar, Bitkisel Özsü Ve Hülasalar	252	288	718	0,02%

93	Silahlar Ve Mühimmat, Bunların Aksam, Parça Ve Aksesuarları	588	964	661	0,02%
89	Gemiler, Suda Yüzen Taşıt Ve Araçlar	294	389	630	0,02%
37	Fotoğrafçılıkta, Sinemacılıkta Kullanılan Eşya	124	144	299	0,01%
79	Çinko Ve Çinkodan Eşya	246	402	261	0,01%
59	Emdirilmiş, Sıvanmış, Kaplanmış Mensucat, Bunlardan Teknik Eşya	331	289	257	0,01%
51	Yün, Kıl, At Kılı: Bunların İplik Ve Dokumaları	893	196	215	0,01%
26	Metal Cevherleri, Cüruf Ve Kül	102	212	190	0,00%
86	Demiryolu Ulaşım Araçları Vb. Aksam Ve Parçaları	794	222	167	0,00%
65	Başlıklar Ve Aksamı	157	83	166	0,00%
46	Hasır: Saz Ve Benzeri Örülebilen Maddelerden Mamuller	247	120	165	0,00%
92	Müzik Aletleri: Bunların Aksam, Parça Ve Aksesuarı	63	93	125	0,00%
14	Örölmeye Elverişli Bitkisel Maddeler, Bitkisel Müstahzarlar	172	117	124	0,00%
43	Postlar, Kürkler, Taklit Kürkler Ve Mamulleri	9	4	97	0,00%
45	Mantar Ve Mantardan Eşya	93	152	93	0,00%
47	Odun Hamuru: Lifli Selülozik Maddelerin Hamurları, Hurdalar	348	383	83	0,00%
81	Diğer Adi Metaller, Sermeter, Bunlardan Eşya	62	38	57	0,00%
50	İpek	384	55	22	0,00%
66	Şemsiye, Baston, Kamçı, Kırbaç Ve Bunların Aksamı	61	51	15	0,00%
80	Kalay Ve Kalay Mamulleri	2	2	14	0,00%
36	Barut, Patlayıcı Maddeler, Piroteknik Mamulleri, Kibrit Vb.	3	10	8	0,00%
53	Dokumaya Elverişli Bitkisel Lifler, Kâğıt İpeği Ve Dokumaları	59	28	7	0,00%
75	Nikel Ve Nikelden Eşya	2	7	0	0,00%
	GENEL TOPLAM	2.976.600	3.288.499	3.829.847	

İTHAL ETTİĞİ ÜRÜNLER (1.000 DOLAR)

GTİP	Ürün Açıklaması	2016	2017	2018	Payı
27	Mineral Yakıtlar, mineral Yağlar Ve Müstahzarları, Mumlar	3.678.153	3.295.901	4.340.770	21,28%
87	Kara Taşıtları, Parçaları Ve Bunların Aksesuarları (Demiryolu Veya Tramvay Vagonları Hariç)	1.732.368	1.670.705	1.700.089	8,34%
30	Eczacılık Ürünleri	1.213.949	1.167.667	1.329.246	6,52%
71	İnciler, Kıymetli Tas Ve Metal Mamulleri, Madeni Paralar	1.255.281	873.068	1.252.794	6,14%
84	Nükleer Reaktörler, Kazan: Makina Ve Cihazlar, Aletler, Parçaları	1.098.696	1.062.082	1.241.567	6,09%
85	Elektrikli Makina Ve Cihazlar, Aksam Ve Parçaları	780.446	709.197	1.096.867	5,38%
72	Demir Ve Çelik	582.870	584.397	672.748	3,30%
39	Plastik Ve Plastikten Mamul Eşya	596.307	587.037	644.006	3,16%
1	Canlı Hayvanlar	310.655	295.759	418.859	2,05%
4	Süt Ve Süt Mamulleri, Kuş Ve Kümes Hayvan Yumurtaları, Bal Vb.	292.327	286.215	359.723	1,76%
10	Hububat	287.388	296.215	322.224	1,58%
90	Optik, Fotoğraf, Sinema, Ölçü, Kontrol, Ayar Cihazları, Tıbbi Alet.	281.798	282.486	316.516	1,55%
62	Örölmemiş Giyim Eşyası Ve Aksesuarları	312.397	300.586	306.809	1,50%
19	Esasini Hububat, Un, Nişasta, Süt Teşkil Eden Müstahzarlar	272.636	254.916	288.470	1,41%
48	Kâğıt Ve Karton: Kâğıt Hamurundan Kâğıt Ve Kartondan Eşya	230.608	218.644	269.012	1,32%
33	Uçucu Yağlar, Rezinoitler, Parfümeri, Kozmetikler Vb.	229.430	219.755	257.612	1,26%
94	Mobilyalar, Aydınlatma, Reklam Lambaları, Prefabrik Yapılar	251.231	248.729	238.771	1,17%
21	Yenilen Çeşitli Gıda Müstahzarları	213.336	197.247	230.607	1,13%
69	Seramik Mamulleri	224.714	226.956	226.380	1,11%

44	Ağaç Ve Ağaçtan Mamul Eşya: Odun Kömürü	225.116	197.540	221.655	1,09%
61	Örme Giyim Eşyası Ve Aksesuarları	203.683	186.262	196.952	0,97%
73	Demir Veya Çelikten Eşya	205.363	186.001	188.830	0,93%
8	Yenilen Meyveler, Kabuklu Yemişler, Turunçgiller Ve Kavun Kabuğu	179.944	163.508	186.988	0,92%
76	Alüminyum Ve Alüminyum Eşya	176.014	179.378	180.753	0,89%
38	Muhtelif Kimyasal Maddeler	153.186	142.947	174.938	0,86%
12	Yağlı Tohum Ve Meyveler, Sanayi Bitkileri, Saman, Hayvan Yemi	102.571	103.745	169.796	0,83%
15	Hayvansal Ve Bitkisel Yağlar Ve Bunların Müstahzarları	158.215	149.584	156.154	0,77%
2	Etlere Ve Yenilen Sakatat	137.106	140.796	155.466	0,76%
34	Sabunlar, Yüzey Aktif Organik Maddeler, Yıkama-Yağlama Madde.	145.913	132.871	139.784	0,69%
17	Şeker Ve Şeker Mamulleri	202.870	193.160	139.472	0,68%
22	Meşrubat, Alkollü İçkiler Ve Sirke	116.886	116.344	137.548	0,67%
40	Kauçuk Ve Kauçuktan Eşya	133.806	119.238	135.271	0,66%
23	Gıda Sanayii Kalıntı Ve Döküntüleri, Hazır Hayvan Gıdaları	143.352	106.074	128.848	0,63%
64	Ayakkabılar, Getriler, Tozluklar Vb. Eşya Ve Aksamları	138.500	124.066	126.884	0,62%
70	Cam Ve Cam Eşya	113.125	112.433	126.346	0,62%
24	Tütün Ve Tütün Yerine Geçen İşlenmiş Maddeler	173.925	146.099	124.017	0,61%
9	Kahve, Çay, Paraguay Çayı Ve Baharat	101.079	110.814	121.189	0,59%
16	Et, Balık, Kabuklu Hayvan, Yumuşakça Vb. Hayvansal Müstahzarlar	103.807	95.354	109.846	0,54%
3	Balıklar, Kabuklu Hayvanlar, Yumuşakçalar, Diğer Omurgasızlar	93.610	86.754	103.278	0,51%
29	Organik Kimyasal Müstahzarlar	83.061	83.215	99.943	0,49%
25	Tuz, Kükürt, Toprak Ve Taslar, Alçılar Ve Çimento	63.759	83.615	99.612	0,49%
32	Debagat Ve Boyacılıkta Kullanılan Hülasa, Boya, Macun, Sakızlar	89.784	86.750	99.244	0,49%
74	Bakır Ve Bakırdan Eşya	81.425	92.734	98.476	0,48%
7	Yenilen Sebzeler Ve Bazı Kök Ve Yumrular	142.933	141.835	97.961	0,48%
96	Çeşitli Mamul Eşya (Kalemler, Fırçalar Vb.)	106.805	95.659	95.078	0,47%
18	Kakao Ve Kakao Müstahzarları	92.013	79.094	94.525	0,46%
95	Oyuncaklar, Oyun Ve Spor Malzemeleri, Aksam Ve Parçaları	92.412	92.080	93.863	0,46%
68	Taş, Alçı, Çimento, Amyant, Mika Vb. Maddelerden Eşya	128.785	110.510	93.317	0,46%
83	Adi Metallerden Çeşitli Eşya	72.788	75.406	80.147	0,39%
20	Sebze, Meyve, Bitki Parçaları, Sert Kabuklu Yemiş Konserveleri	88.734	75.920	79.346	0,39%
42	Deri Eşya, Saraciye Eşyası, Seyahat Eşyası, Bağırsaktan Eşya	68.251	61.105	63.945	0,31%
49	Basılı Kitap, Gazete, Resim Vb. Baskı Sanayi Mamulü, El Yazmaları	66.899	43.154	52.983	0,26%
63	Mensucattan Mamul Diğer Eşya, Kullanılmış Eşya, Paçavralar	48.909	46.610	51.268	0,25%
31	Gübreler	47.629	44.199	47.534	0,23%
91	Saatler Ve Bunların Aksam Ve Parçaları	44.995	36.729	46.246	0,23%
55	Sentetik Ve Suni Devamsız Lifler	49.070	38.987	44.450	0,22%
82	Adi Metallerden Aletler, Bıçakçı Eşyası, Sofra Takımları	43.681	38.641	41.971	0,21%
11	Değirmencilik Ürünleri, Malt, Nişasta, İnsülin, Buğday Glütteni	32.248	31.230	40.094	0,20%
28	İnorganik Kimyasal Müstahzarlar, Organik, İnorganik Bileşikler	30.283	26.639	32.078	0,16%

60	Örme Eşya	32.259	32.129	31.894	0,16%
54	Dokumaya Elverişli Suni Ve Sentetik Lifler	32.493	28.008	29.282	0,14%
47	Odun Hamuru: Lifli Selülozik Maddelerin Hamurları, Hurdalar	19.291	14.974	28.722	0,14%
57	Halılar Ve Diğer Dokumaya Elverişli Maddeden Yer Kaplamaları	28.252	27.994	27.152	0,13%
6	Canlı Bitkiler Ve Çiçekçilik Müstahzarları	20.712	18.723	25.753	0,13%
56	Vatka, Keçe, Dokunmamış Mensucat, Özel İplik, Sicim Ve Mamulleri	21.789	21.325	25.276	0,12%
35	Albüminoid Maddeler, Tutkallar, Enzimler Vb.	19.697	18.420	24.740	0,12%
88	Hava Taşıtları, Uzay Araçları, Aksam Ve Parçaları	15.059	20.429	24.035	0,12%
89	Gemiler, Suda Yüzen Taşıtlar Ve Araçlar	23.368	18.386	22.793	0,11%
78	Kurşun Ve Kurşundan Eşya	8.856	11.276	21.966	0,11%
58	Özel Dokunmuş Mensucat, Dantela, Duvar Halıları, İşlemeler	23.727	18.210	17.650	0,09%
99	Başka Yerde Sınıflandırılmamış Ürün Ve Hizmetler	13.192	13.692	16.631	0,08%
93	Silahlar Ve Mühimmat, Bunların Aksam, Parça Ve Aksesuarları	15.540	15.496	16.565	0,08%
52	Pamuk, Pamuk İpliği Ve Pamuklu Mensucat	15.927	12.521	12.284	0,06%
59	Emdirilmiş, Sıvanmış, Kaplanmış Mensucat, Bunlardan Teknik Eşya	12.725	12.235	11.966	0,06%
97	Sanat Eserleri, Koleksiyon Eşyası, Antikalar	6.251	6.251	9.373	0,05%
37	Fotoğrafçılıkta, Sinemacılıkta Kullanılan Eşya	10.543	8.698	8.760	0,04%
36	Barut, Patlayıcı Maddeler, Pirotekni Mamulleri, Kibrit Vb.	6.899	5.801	8.467	0,04%
65	Başlıklar Ve Aksamları	6.460	5.544	5.183	0,03%
67	Hazır Kuş Tüyü Ve İnsan Saçı Mamulleri, Yapma Çiçekler	4.933	3.811	4.836	0,02%
92	Müzik Aletleri: Bunların Aksam, Parça Ve Aksesuarları	3.709	3.470	3.978	0,02%
66	Şemsiye, Baston, Kamçı, Kırbaç Ve Bunların Aksamları	3.381	3.290	3.377	0,02%
5	Tarifenin Başka Yerinde Yer Almayan Hayvansal Müstahzarlar	3.602	2.759	2.898	0,01%
86	Demiryolu Ulaşım Araçları Vb. Aksam Ve Parçaları	2.138	4.253	2.796	0,01%
26	Metal Cevherleri, Cüraf Ve Kül	2.754	1.398	2.226	0,01%
53	Dokumaya Elverişli Bitkisel Lifler, Kâğıt İpeği Ve Dokumaları	2.745	2.795	2.204	0,01%
51	Yün, Kıl, At Kılı: Bunların İplik Ve Dokumaları	4.189	2.933	2.194	0,01%
13	Laklar, Sakızlar, Bitkisel Özsu Ve Hülasalar	1.975	1.699	1.918	0,01%
43	Postlar, Kürkleri, Taklit Kürkleri Ve Mamulleri	3.014	3.206	1.852	0,01%
50	İpek	2.720	1.856	1.850	0,01%
46	Hasır: Saz Ve Benzeri Örülebilen Maddelerden Mamuller	1.920	1.647	1.813	0,01%
41	Ham Postlar, Deriler (Kürkleri Hariç) Ve Köseleler	2.484	2.115	1.739	0,01%
45	Mantar Ve Mantardan Eşya	1.762	1.464	1.721	0,01%
79	Çinko Ve Çinkodan Eşya	1.339	1.340	1.242	0,01%
81	Diğer Adi Metaller, Sermetler, Bunlardan Eşya	1.224	496	867	0,00%
14	Örölmeye Elverişli Bitkisel Maddeler, Bitkisel Müstahzarlar	409	372	337	0,00%
80	Kalay Ve Kalay Mamulleri	373	199	266	0,00%
75	Nikel Ve Nikelden Eşya	462	586	180	0,00%
	GENEL TOPLAM	18.705.307	17.304.441	20.395.955	

Kaynak: Trademap

İHRACAT YAPTIĞI ÜLKELER (1.000 DOLAR)

Ülkeler	2016	2017	2018	Payı
Birleşik Arap Emirlikleri	238.671	375.562	524.640	13,70%
Suriye	198.871	233.070	236.090	6,16%
Suudi Arabistan	266.662	219.110	227.003	5,93%
Türkiye	<u>71.502</u>	<u>153.518</u>	<u>197.775</u>	<u>5,16%</u>
Gemi Mağazaları	22.155	23.701	189.718	4,95%
Katar	75.719	99.481	186.736	4,88%
Irak	161.701	169.741	176.735	4,61%
Güney Afrika	628.269	293.088	174.297	4,55%
Mısır	58.067	59.209	151.001	3,94%
İsviçre	94.154	131.150	135.336	3,53%
Çin	7.012	422.740	118.919	3,11%
Yunanistan	18.684	24.649	101.743	2,66%
Ürdün	99.615	83.656	93.415	2,44%
Fransa	44.203	46.789	82.518	2,15%
Kuveyt	75.589	87.254	81.210	2,12%
ABD	54.152	70.948	73.360	1,92%
İspanya	28.501	40.758	63.887	1,67%
Güney Kore	39.881	51.979	56.689	1,48%
Libya	7.232	3.931	49.359	1,29%
İtalya	34.793	28.137	45.869	1,20%
Cezayir	26.864	23.364	45.057	1,18%
Almanya	61.800	40.370	44.549	1,16%
Côte d'Ivoire	42.214	39.140	43.932	1,15%
Birleşik Krallık	37.468	37.111	39.678	1,04%
Kongo	30.607	30.026	35.080	0,92%
Nijerya	32.914	20.546	33.704	0,88%
Hollanda	25.797	25.299	29.817	0,78%
Serbest Bölgeler	14.828	14.780	28.274	0,74%
Umman	22.576	24.668	28.260	0,74%
Brezilya	6.075	17.308	26.906	0,70%
Gana	18.936	18.214	24.738	0,65%
Angola	8.997	9.114	24.588	0,64%
Kanada	20.113	20.488	23.790	0,62%
Belçika	16.862	14.673	23.640	0,62%
Area Nes	6.253	5.583	20.133	0,53%
Hong Kong	15.902	9.288	18.843	0,49%
Liberya	18.800	16.601	18.419	0,48%
Bangladeş	7.455	20.948	17.708	0,46%
Avustralya	13.613	13.141	17.134	0,45%
Bahreyn	15.783	14.390	17.033	0,44%
Gine	13.978	15.219	16.603	0,43%
Morokko	12.710	14.100	16.215	0,42%
Bulgaristan	12.234	8.488	15.906	0,42%
Kıbrıs	12.584	10.361	14.411	0,38%
İsveç	17.806	15.462	14.260	0,37%
Hindistan	13.014	11.337	12.198	0,32%
Gabon	12.100	9.289	10.626	0,28%
Tunus	10.416	9.154	10.298	0,27%

Sudan	13.769	13.450	10.238	0,27%
Senegal	7.225	6.194	10.209	0,27%
Kamerun	7.323	6.049	8.831	0,23%
Yemen	8.776	6.356	8.706	0,23%
Sierra Leone	10.519	10.366	8.677	0,23%
Mali	6.068	5.325	8.355	0,22%
İran	17.547	17.915	6.973	0,18%
Japonya	11.175	5.482	6.041	0,16%
Togo	4.078	3.401	5.773	0,15%
Pakistan	2.677	5.260	5.460	0,14%
Rusya	3.080	3.708	5.419	0,14%
Arnavutluk	72	148	4.795	0,13%
Zambiya	4.428	3.404	4.575	0,12%
Tanzanya	3.295	2.781	4.476	0,12%
Kenya	2.212	2.155	4.405	0,12%
Burkina Faso	3.756	3.407	4.231	0,11%
Benin	6.031	3.374	4.073	0,11%
Ekvador Ginesi	3.901	1.184	3.999	0,10%
Tayland	2.869	1.730	3.819	0,10%
Slovenya	1.867	989	3.772	0,10%
Uganda	2.078	1.318	3.707	0,10%
Romanya	2.253	2.554	3.315	0,09%
Polonya	3.636	1.730	3.237	0,08%
Avusturya	2.011	1.615	3.080	0,08%
Gambiya	2.024	2.332	3.061	0,08%
Azerbaycan	2.707	2.470	2.532	0,07%
Cibuti	2.708	1.113	2.370	0,06%
Maldivler	1.199	308	2.369	0,06%
Moritanya	891	1.705	2.143	0,06%
Endonezya	1.027	2.111	2.129	0,06%
Portekiz	6.600	6.958	1.996	0,05%
Orta Afrika Cumhuriyeti	2.669	1.493	1.966	0,05%
Danimarka	3.254	2.925	1.834	0,05%
Litvanya	895	1.151	1.768	0,05%
İrlanda	1.062	1.103	1.723	0,04%
Malezya	2.184	2.004	1.714	0,04%
Venezuela	2.297	943	1.556	0,04%
Etiyopya	4.694	2.397	1.365	0,04%
Malta	603	606	1.346	0,04%
Nijer	1.151	1.311	1.328	0,03%
Yeni Zelanda	855	855	1.158	0,03%
Afganistan	112	762	1.109	0,03%
Ukrayna	659	1.023	1.069	0,03%
Viet Nam	404	577	1.049	0,03%
Paraguay	817	1.094	937	0,02%
Uruguay	631	0	928	0,02%
Ermenistan	854	481	907	0,02%
Norveç	583	671	905	0,02%
Mozambik	1.734	1.059	809	0,02%
Kolombiya	2.142	608	777	0,02%
Meksika	275	320	750	0,02%

Letonya	448	683	712	0,02%
Myanmar	1.526	181	675	0,02%
Finlandiya	426	1.319	672	0,02%
Lüksemburg	130	334	629	0,02%
Çek Cumhuriyeti	482	277	626	0,02%
Sejšeller	508	269	574	0,01%
Somali	153	278	539	0,01%
Panama	636	495	519	0,01%
Diğer	22.480	9.461	9.045	0,24%
GENEL TOPLAM	2.976.600	3.288.499	3.829.847	

Kaynak: Trademap

İTHALAT YAPTIĞI ÜLKELER (1.000 DOLAR)

Ülkeler	2016	2017	2018	Payı
Çin	2.094.106	1.718.352	2.059.874	10,10%
Yunanistan	1.074.134	1.255.718	1.803.099	8,84%
İtalya	1.412.464	1.628.941	1.580.041	7,75%
ABD	1.184.073	1.048.133	1.455.068	7,13%
Almanya	1.161.072	1.123.264	1.181.692	5,79%
Türkiye	664.739	720.787	963.285	4,72%
Fransa	715.853	689.926	729.285	3,58%
Mısır	773.644	551.573	666.021	3,27%
Birleşik Arap Emirlikleri	337.314	321.114	592.441	2,90%
Rusya	718.575	662.023	566.783	2,78%
İspanya	479.854	450.850	539.441	2,64%
Suudi Arabistan	371.281	345.744	506.189	2,48%
İsviçre	399.710	315.410	454.776	2,23%
Birleşik Krallık	441.419	411.093	448.611	2,20%
Ukrayna	293.851	391.692	396.533	1,94%
Japonya	395.566	339.657	366.993	1,80%
Hindistan	280.093	279.847	364.783	1,79%
Brezilya	302.632	273.050	343.673	1,69%
Romanya	195.464	269.532	303.609	1,49%
Belçika	273.363	249.351	288.554	1,41%
Kuveyt	546.578	305.835	270.133	1,32%
Hollanda	645.804	258.263	227.477	1,12%
Tayland	233.003	206.075	205.341	1,01%
Libya	20.119	45.993	193.197	0,95%
İrlanda	160.782	161.662	177.781	0,87%
Güney Kore	219.002	212.915	173.082	0,85%
Viet Nam	119.317	118.869	156.913	0,77%
Kıbrıs	23.870	37.306	147.188	0,72%
Kanada	119.035	134.164	145.781	0,71%
Polonya	110.997	130.459	138.883	0,68%
Arjantin	117.644	109.003	134.224	0,66%
Ürdün	205.989	146.023	129.002	0,63%
Danimarka	110.859	107.286	128.655	0,63%
Endonezya	100.651	92.717	123.476	0,61%
Macaristan	116.513	95.266	112.090	0,55%
Togo	167.335	152.997	104.037	0,51%

Gana	125.536	29.245	103.660	0,51%
Suriye	130.492	122.901	97.563	0,48%
Taipei	97.025	96.399	95.523	0,47%
Meksika	50.429	63.844	94.537	0,46%
Malezya	82.559	79.216	93.791	0,46%
İsveç	100.859	98.750	93.392	0,46%
Avusturya	77.195	67.275	91.881	0,45%
Morokko	71.687	76.887	91.231	0,45%
Çek Cumhuriyeti	80.309	67.667	83.310	0,41%
Portekiz	86.614	79.722	83.190	0,41%
Katar	17.779	14.099	81.956	0,40%
Bulgaristan	126.258	59.472	73.245	0,36%
Liberya	33	80	60.717	0,30%
Hırvatistan	37.040	44.257	58.846	0,29%
İran	44.903	56.341	48.042	0,24%
Kolombiya	34.235	33.221	46.592	0,23%
Sudan	28.009	22.849	46.502	0,23%
Bangladeş	38.759	41.264	46.090	0,23%
Gine	47.750	63.648	44.345	0,22%
Finlandiya	42.867	42.680	42.235	0,21%
Benin	74.928	68.584	41.120	0,20%
Norveç	20.872	12.999	37.047	0,18%
Azerbaycan	11.515	15.313	36.363	0,18%
Avustralya	39.872	39.980	35.033	0,17%
Paraguay	25.458	32.022	34.379	0,17%
Singapur	30.170	27.458	30.993	0,15%
Slovakya	47.215	33.641	30.983	0,15%
Cezayir	40.830	28.774	29.331	0,14%
Tunus	23.990	28.231	26.977	0,13%
Sri Lanka	24.287	29.037	26.637	0,13%
Letonya	8.269	6.875	23.588	0,12%
Umman	14.392	14.720	21.756	0,11%
Türkmenistan	89	3	21.388	0,10%
Bahreyn	18.277	37.881	20.945	0,10%
Moldova	13.686	12.166	20.448	0,10%
Senegal	15.297	23.330	20.122	0,10%
Pakistan	22.980	17.977	19.525	0,10%
Kamboçya	12.481	13.019	16.247	0,08%
Slovenya	16.600	19.786	15.708	0,08%
Kazakistan	8.432	2.467	13.407	0,07%
Gürcistan	51.786	26.067	12.898	0,06%
Nijerya	5.406	5.216	12.436	0,06%
Küba	28.520	47.964	11.941	0,06%
Filipinler	11.700	10.539	11.545	0,06%
Lübnan	559	2.066	11.304	0,06%
Yeni Zelanda	9.263	9.049	10.834	0,05%
Srbistan	6.692	12.303	9.774	0,05%
Güney Afrika	39.919	17.083	9.416	0,05%
Hong Kong	23.289	33.619	9.150	0,04%
Litvanya	5.032	8.216	9.024	0,04%
Mozambik	7.708	4.641	8.219	0,04%

Şili	4.859	6.817	8.009	0,04%
Belarus	545	16.004	7.006	0,03%
Peru	5.886	5.645	5.626	0,03%
Irak	3.863	2.952	5.163	0,03%
Kosta Rika	4.583	3.170	4.951	0,02%
Kamerun	4.313	2.839	4.943	0,02%
Estonya	3.765	2.708	4.729	0,02%
Kongo	1.933	419	4.297	0,02%
Ekvador	1.858	4.569	4.272	0,02%
Myanmar	2.055	2.539	4.186	0,02%
Lüksemburg	3.022	2.315	4.079	0,02%
Guatemala	2.102	6.071	3.844	0,02%
Etiyopya	1.248	2.181	3.336	0,02%
Côte d'Ivoire	4.633	3.153	2.997	0,01%
Dominik Cumhuriyeti	3.467	3.201	2.854	0,01%
Uganda	1.617	1.388	2.468	0,01%
Arnavutluk	1.692	1.661	2.240	0,01%
Bosna ve Hersek	3.049	4.279	1.871	0,01%
Malta	1.103	1.247	1.737	0,01%
Moritanya	1.814	1.298	1.398	0,01%
Kenya	1.032	990	1.326	0,01%
Afganistan	34	326	1.321	0,01%
Uruguay	5.887	7.802	1.318	0,01%
Madagaskar	1.393	1.330	1.282	0,01%
Area Nes	34.894	44.644	1.246	0,01%
Makedonya	1.261	1.256	1.189	0,01%
Özbekistan	419	489	989	0,00%
Mauritius	683	903	980	0,00%
Yemen	513	406	975	0,00%
Zimbabve	1.944	610	876	0,00%
Venezuela	2.166	375	798	0,00%
Tanzanya	425	358	752	0,00%
Guyana	126	181	687	0,00%
Nepal	511	580	644	0,00%
Kuzey Kore	868	642	631	0,00%
Ekvador Ginesi	1.459	549	627	0,00%
Andorra	19	261	601	0,00%
Diğer	27.707	6.549	6.507	0,03%
TOPLAM	18.705.307	17.304.441	20.395.955	

Kaynak: Trademap

TÜRKİYE İLE TİCARET

TÜRKİYE – LÜBNAN DIŞ TİCARET GÖSTERGELERİ (1.000 DOLAR)

Yıl	İhracat	İthalat	Hacim	Denge
2014	782.586	139.960	922.546	642.626
2015	722.591	67.228	789.819	655.363
2016	734.686	81.805	816.491	652.881
2017	889.313	131.205	1.020.518	758.108
2018	901.100	169.556	1.070.656	731.544

Kaynak: Trademap

TÜRKİYENİN LÜBNANA İHRAÇ ETTİĞİ ÜRÜNLER (DOLAR)

Fasıl	Fasıl adı	2016	2017	2018	Payı
72	Demir ve çelik	38.250.437	76.662.871	118.118.613	13,14%
71	Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar, kıymetli metaller, inciler, taklit mücevherci eşyası, metal paralar	61.820.335	75.149.585	66.450.187	7,39%
84	Kazanlar, makineler, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	42.923.346	48.206.285	56.414.423	6,28%
19	Hububat, un, nişasta veya süt müstahzarları, pastacılık ürünleri	52.956.992	54.467.547	49.564.822	5,51%
87	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı	21.487.564	40.673.543	46.447.731	5,17%
39	Plastikler ve mamulleri	38.460.651	42.306.746	44.179.960	4,92%
61	Örme giyim eşyası ve aksesuarı	27.753.737	52.962.536	42.978.784	4,78%
73	Demir veya çelikten eşya	40.062.462	38.664.929	39.094.120	4,35%
62	Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı	39.078.060	47.281.388	36.072.089	4,01%
3	Balıklar, kabuklu hayvanlar, yumuşakçalar ve suda yaşayan diğer omurgasız hayvanlar	25.031.881	27.622.075	28.129.941	3,13%
85	Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı	20.446.194	20.219.828	22.774.285	2,53%
94	Mobilyalar, yatak takımları, aydınlatma cihazları, reklam lambaları, ışıklı tabelalar vb, prefabrik yapılar	18.492.637	23.819.644	22.320.061	2,48%
60	Örme eşya	19.294.295	16.467.454	21.510.382	2,39%
44	Ağaç ve ahşap eşya, odun kömürü	12.131.612	20.761.644	18.493.580	2,06%
8	Yenilen meyveler ve sert kabuklu meyveler	13.406.862	14.566.346	15.107.788	1,68%
74	Bakır ve bakırdan eşya	8.089.126	11.862.459	14.450.763	1,61%
48	Kağıt ve karton, kağıt hamurundan, kağıttan veya kartondan eşya	8.466.319	12.605.052	14.286.107	1,59%
15	Hayvansal ve bitkisel katı ve sıvı yağlar, yemeklik katı yağlar, hayvansal ve bitkisel mumlar	20.022.152	16.713.068	13.200.306	1,47%
57	Halılar ve diğer dokumaya elverişli maddelerden yer kaplamaları	12.411.658	12.765.196	12.171.027	1,35%
70	Cam ve cam eşya	7.851.003	14.040.771	11.749.669	1,31%

27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar	8.599.499	23.302.137	11.569.037	1,29%
21	Yenilen çeşitli gıda müstahzarları (kahve hülusalari, çay hülusalari, mayalar, soslar, diyet mamaları, vb.)	11.100.898	9.463.697	10.589.211	1,18%
54	Sentetik ve suni filamentler, şeritler ve benzeri sentetik ve suni dokumaya elverişli maddeler	12.120.522	9.917.013	10.473.247	1,17%
18	Kakao ve kakao müstahzarları	11.806.034	12.884.869	9.976.427	1,11%
11	Değirmencilik ürünleri, malt, nişasta, insülin, buğday glütenu	9.974.973	12.836.974	9.381.276	1,04%
56	Vatka, keçe ve dokunmamış mensucat, özel iplikler, sicim, kordon, ip, halat ve bunlardan mamul eşya	3.980.677	4.695.711	8.206.629	0,91%
24	Tütün ve tütün yerine geçen işlenmiş maddeler	20.000.672	13.571.432	7.968.677	0,89%
7	Yenilen sebzeler ve bazı kök ve yumrular	6.134.605	5.184.329	7.700.575	0,86%
76	Alüminyum ve alüminyumdan eşya	6.277.059	5.806.052	7.559.951	0,84%
17	Şeker ve şeker mamulleri	5.877.104	7.321.107	7.363.744	0,82%
68	Taş, alçı, çimento, amyant, mika veya benzeri maddelerden eşya	8.128.548	9.169.924	6.954.558	0,77%
34	Sabunlar, yüzey-aktif organik maddeler, yıkama-yağlama müstahzarları, mumlar, bakım müstahzarları, dişçilik müstahzarları	14.394.761	13.910.348	6.318.801	0,70%
22	Meşrubat, alkollü içkiler ve sirke	3.499.641	4.731.182	5.940.540	0,66%
28	İnorganik kimyasallar, kıymetli metal, radyoaktif element, metal ve izotopların organik-anorganik bileşikleri	5.866.777	5.936.283	5.420.265	0,60%
63	Dokunabilir maddelerden hazır eşya, takımlar, kullanılmış giyim ve dokunmuş diğer eşya, paçavralar	5.992.884	6.406.991	5.313.235	0,59%
64	Ayakkabılar, getrler, tozluklar ve benzeri eşya, bunların aksamı	3.082.473	4.790.836	5.077.028	0,56%
83	Adi metallere çeşitli eşya (kilit, kasa, mobilya tertibatı, vb.)	3.337.963	3.970.935	4.381.427	0,49%
25	Tuz, kükürt, topraklar ve taşlar, alçılar, kireçler ve çimento	2.524.524	3.546.836	4.180.661	0,47%
38	Muhtelif kimyasal maddeler (biodizel, yangın söndürme maddeleri, dezenfektanlar, haşarat öldürücüler, vb.)	2.601.575	2.151.797	4.017.720	0,45%
40	Kauçuk ve kauçuktan eşya	5.207.869	4.218.493	3.973.547	0,44%
4	Süt ürünleri, yumurtalar, tabii bal, diğer yenilebilir hayvansal menşeli ürünler	5.707.544	4.162.910	3.924.412	0,44%
32	Debagatte ve boyacılıkta kullanılan hülusalari, tanenler, boyalar, pigmentler,vb, vernikler, vb, macunlar, mürekkepler	2.367.816	2.596.945	3.882.945	0,43%
90	Optik, fotoğraf, sinema, ölçü, kontrol, ayar, tıbbi, cerrahi alet ve cihazlar, bunların aksam, parça ve aksesuar	2.827.817	3.378.039	3.770.982	0,42%
33	Uçucu yağlar ve rezinoitler, parfümeri, kozmetik veya tuvalet müstahzarları	4.898.097	3.935.156	3.627.224	0,40%
55	Sentetik ve suni devamsız lifler	3.388.308	4.464.130	3.617.477	0,40%
58	Özel dokunmuş mensucat, tufte edilmiş dokunabilir mensucat, dantela, duvar halıları, şeritçi ve kaytancı eşyası, işlemler	4.947.741	4.954.596	3.611.334	0,40%

93	Silahlar ve mühimmat, bunların aksam, parça ve aksesuarı	4.146.965	5.126.431	3.431.586	0,38%
52	Pamuk, pamuk ipliği ve pamuklu mensucat	1.976.467	2.059.709	2.990.744	0,33%
35	Albüminoid maddeler, değişikliğe uğramış nişasta esaslı ürünler, tutkallar, enzimler	2.463.477	2.763.423	2.974.047	0,33%
96	Çeşitli mamul eşya (hijyenik havlu, bebek bezi, kalem, çakmak, fermuar, fırça vb.)	4.150.140	2.344.348	2.801.103	0,31%
1	Canlı hayvanlar	6.665	114.508	2.728.305	0,30%
31	Gübreler	1.934.511	2.483.066	2.555.813	0,28%
89	Gemiler ve suda yüzen taşıt ve araçlar	466.344	477.082	2.499.809	0,28%
23	Gıda sanayiinin kalıntı ve döküntüleri, hayvanlar için hazırlanmış kaba yemler	2.137.453	1.855.988	2.388.150	0,27%
20	Sebzeler, meyvalar, sert kabuklu meyvalar ve bitkilerin diğer kısımlarından elde edilen müstahzarlar	2.613.491	2.978.819	2.339.892	0,26%
69	Seramik mamulleri	1.432.428	2.009.807	2.154.042	0,24%
42	Deri-saraciye eşyası, eyer-koşum takımları, seyahat eşyası, el çantaları vb mahfazalar, hayvan bağırsağından mamul eşya	663.541	1.051.299	1.497.010	0,17%
9	Kahve, çay, paraguay çayı ve baharat	457.519	1.494.858	1.113.628	0,12%
12	Yağlı tohum ve meyvalar, muhtelif tane, tohum ve meyvalar, sanayiide ve tıpta kullanılan bitkiler, saman ve kaba yem	736.698	945.883	1.100.365	0,12%
82	Adi metallere aletler, bıçakçı eşyası ve sofrata takımları, adi metallere bunların aksam ve parçaları	1.182.745	893.142	1.027.343	0,11%
59	Emdirilmiş, sıvanmış, kaplanmış veya lamine edilmiş dokunabilir mensucat, dokunabilir maddelerden teknik eşya	807.114	740.572	999.294	0,11%
30	Eczacılık ürünleri	629.951	769.524	924.887	0,10%
26	Metal cevherleri, cüruflar ve kül	1.230.311	759.815	910.550	0,10%
16	Et, balık, kabuklu hayvanlar, yumuşakçalar veya diğer su omurgasızlarının müstahzarları	426.653	361.244	770.530	0,09%
95	Oyuncaklar, oyun ve spor malzemeleri, bunların aksam, parça ve aksesuarı	548.695	1.333.200	764.862	0,09%
99	Kişisel eşyalar, deniz ve hava taşıtlarına verilen kumanya ve malzeme (yakıtlar hariç)	740.887	646.210	580.162	0,06%
80	Kalay ve kalaydan eşya	132.420	106.738	559.474	0,06%
10	Hububat	186.282	271.269	453.983	0,05%
2	Etler ve yenilen sakatat	178.238	100.357	447.837	0,05%
49	Basılı kitaplar, gazeteler, resimler ve baskı sanayiinin diğer mamulleri, el ve makina yazısı metinler ve planlar	258.433	264.688	359.570	0,04%
75	Nikel ve nikelden eşya	81.069	197.768	304.884	0,03%
91	Saatler ve bunların aksam ve parçaları	324.688	322.943	237.529	0,03%
53	Dokumaya elverişli diğer bitkisel lifler, kağıt ipliği ve kağıt ipliğinden	202.340	291.397	202.479	0,02%
79	Çinko ve çinkodan eşya	78.463	186.531	183.202	0,02%
65	Başlıklar ve aksamları (şapka, kasket, koruyucu başlıklar vb.)	68.383	164.731	171.116	0,02%

6	Canlı ağaçlar ve diğer bitkiler, yumrular, kökler ve benzerleri, kesme çiçekler ve süs yaprakları	99.552	143.270	167.639	0,02%
29	Organik kimyasal ürünler	252.578	335.412	150.408	0,02%
36	Barut ve patlayıcı maddeler, pirotekni mamulleri, kibritler, piroforik alaşımlar, ateş alıcı maddeler	47.310		103.377	0,01%
88	Hava taşıtları, uzay taşıtları ve bunların aksam ve parçaları	6.285		95.900	0,01%
51	Yapağı ve yün, ince veya kaba hayvan kılı, at kılından iplik ve dokunmuş mensucat	102.406	210.087	90.844	0,01%
66	Şemsiyeler, güneş şemsiyeleri, bastonlar, iskemle bastonlar, kamçılar, kırbaçlar ve bunların aksamı	2.224	30.771	76.376	0,01%
81	Diğer adi metaller (tungsten, molibden, tantal, magnezyum, kobalt, bizmut, kadmiyum, vb.), sermetler, bunlardan eşya	24.457	22.119	62.944	0,01%
67	Hazırlanmış ince ve kalın kuş tüyleri ve bunlardan eşya, yapma çiçekler, insan saçından eşya	21.297	19.125	47.090	0,01%
41	Ham postlar, deriler (kürkler hariç) ve köseleler	97.274	48.716	45.099	0,01%
86	Demiryolu vb hatlara ait taşıtlar ve malzemeler, bunların aksam-parçaları, mekanik trafik sinyalizasyon cihazları	525.269	62.147	38.633	0,00%
46	Hasırdan, sazdan veya örülmeye elverişli diğer maddelerden mamuller, sepetçi ve hasırcı eşyası	7.422	36.937	29.900	0,00%
14	Örülmeye elverişli bitkisel maddeler, tarifinin başka yerinde belirtilmeyen veya yer almayan bitkisel ürünler	12.315	6.098	22.396	0,00%
43	Kürkler ve taklit kürkleri, bunların mamulleri	62.333	102.270	16.852	0,00%
37	Fotoğrafçılıkta veya sinemacılıkta kullanılan eşya	8.958	16.744	10.807	0,00%
92	Müzik aletleri, bunların aksam, parça ve aksesuarları	13.233	8.410	8.504	0,00%
97	Sanat eserleri, koleksiyon eşyası ve antikalar	14.454	4.521	6.097	0,00%
45	Mantar ve mantardan eşya	2.812	7.332	3.867	0,00%
5	Diğer hayvansal menşeli ürünler (kıl, kemik, boynuz, fildişi, mercan, bağırsak, vb.)	2.783		2.189	0,00%
78	Kurşun ve kurşundan eşya	19.097	15.269	383	0,00%
13	Lak, sakız, reçine ve diğer bitkisel özsu ve hülusalılar	1.198		225	0,00%
47	Odun veya diğer lifli selülozik maddelerin hamurları, geri kazanılmış kağıt veya karton (döküntü, kırıntı ve hurdalar)	384			0,00%
50	İpek	16.600	1.044		0,00%
	GENEL TOPLAM	734.686.316	889.313.311	898.767.294	

Kaynak: TÜİK

TÜRKİYE'NİN LÜBNANDAN İTHAL ETTİĞİ ÜRÜNLER (DOLAR)

Fasıl	Fasıl adı	2016	2017	2018	Payı
72	Demir ve çelik	50.536.553	99.795.133	104.232.383	61,47%
71	Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar, kıymetli metaller, inciler, taklit mücevherci eşyası, metal paralar	13.424.599	16.345.820	35.277.346	20,81%
28	İnorganik kimyasallar, kıymetli metal, radyoaktif element, metal ve izotopların organik-anorganik bileşikler			8.094.303	4,77%
76	Alüminyum ve alüminyumdan eşya	288.560	3.861.358	5.324.866	3,14%

78	Kurşun ve kurşundan eşya	375.569	1.493.394	4.212.967	2,48%
84	Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	4.731.392	731.259	2.511.831	1,48%
62	Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı	1.249.552	1.564.200	1.454.812	0,86%
39	Plastikler ve mamulleri	108.940	557.785	1.231.988	0,73%
48	Kağıt ve karton, kağıt hamurundan, kağıttan veya kartondan eşya	250.365	476.478	1.017.967	0,60%
74	Bakır ve bakırdan eşya	512	608.865	947.178	0,56%
31	Gübreler	127		826.859	0,49%
49	Basılı kitaplar, gazeteler, resimler ve baskı sanayiinin diğer mamulleri, el ve makina yazısı metinler ve planlar	949.505	845.219	697.005	0,41%
41	Ham postlar, deriler (kürkler hariç) ve köseleler	313.056	598.758	691.144	0,41%
5	Diğer hayvansal menşeli ürünler (kıl, kemik, boynuz, fildişi, mercan, bağırsak, vb.)	76.100	73.126	622.653	0,37%
20	Sebzeler, meyvalar, sert kabuklu meyvalar ve bitkilerin diğer kısımlarından elde edilen müstahzarlar	298	450.355	610.080	0,36%
9	Kahve, çay, paraguay çayı ve baharat	406.108	472.348	541.286	0,32%
2	Etlere ve yenilen sakatat			174.150	0,10%
73	Demir veya çelikten eşya	128.972	51.283	143.736	0,08%
87	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı	43.548	158.375	132.229	0,08%
8	Yenilen meyveler ve sert kabuklu meyveler	131.390	108.661	121.354	0,07%
33	Uçucu yağlar ve rezinoitler, parfümeri, kozmetik veya tuvalet müstahzarları	167.899	52.226	93.092	0,05%
7	Yenilen sebzeler ve bazı kök ve yumrular	1.462.172	302.453	85.783	0,05%
83	Adi metallere çeşitli eşya (kilit, kasa, mobilya tertibatı, vb.)		10.742	81.790	0,05%
94	Mobilyalar, yatak takımları, aydınlatma cihazları, reklam lambaları, ışıklı tabelalar vb. prefabrik yapılar		36.899	63.766	0,04%
57	Halılar ve diğer dokumaya elverişli maddelerden yer kaplamaları			63.575	0,04%
11	Değirmencilik ürünleri, malt, nişasta, insülin, buğday gluteni	649.457	580.498	48.905	0,03%
12	Yağlı tohum ve meyvalar, muhtelif tane, tohum ve meyvalar, sanayide ve tıpta kullanılan bitkiler, saman ve kaba yem	124.562	495.661	36.990	0,02%
1	Canlı hayvanlar	16.009	20.267	31.747	0,02%
47	Odun veya diğer lifli selülozik maddelerin hamurları, geri kazanılmış kağıt veya karton (döküntü, kırıntı ve hurdalar)	175.409	203.867	31.416	0,02%
42	Deri-saraciye eşyası, eyer-koşum takımları, seyahat eşyası, el çantaları vb mahfazalar, hayvan bağırsağından mamul eşya	26.387	210.771	22.178	0,01%
3	Balıklar, kabuklu hayvanlar, yumuşakçalar ve suda yaşayan diğer omurgasız hayvanlar	28.781	5.284	21.009	0,01%
19	Hububat, un, nişasta veya süt müstahzarları, pastacılık ürünleri			19.562	0,01%
35	Albüminoid maddeler, değişikliğe uğramış nişasta esaslı ürünler, tutkallar, enzimler	12.296		13.689	0,01%

85	Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı	209.302	6.629	10.802	0,01%
25	Tuz, kükürt, topraklar ve taşlar, alçılar, kireçler ve çimento	5.099	3.178	9.736	0,01%
61	Örme giyim eşyası ve aksesuarı	55.124	71.266	8.247	0,00%
32	Debagatte ve boyacılıkta kullanılan hülasalar, tanenler, boyalar, pigmentler, vb, vernikler, vb, macunlar, mürekkepler	3.300	22.341	6.575	0,00%
99	Kişisel eşyalar, deniz ve hava taşıtlarına verilen kumanya ve malzeme (yakıtlar hariç)	1.125.772	398.998	6.327	0,00%
21	Yenilen çeşitli gıda müstahzarları (kahve hülasaları, çay hülasaları, mayalar, soslar, diyet mamaları, vb.)			6.142	0,00%
63	Dokunabilir maddelerden hazır eşya, takımlar, kullanılmış giyim ve dokunmuş diğer eşya, paçavralar	11.855	497	5.473	0,00%
54	Sentetik ve suni filamentler, şeritler ve benzeri sentetik ve suni dokumaya elverişli maddeler		385	4.769	0,00%
70	Cam ve cam eşya	222	101.663	4.130	0,00%
34	Sabunlar, yüzey-aktif organik maddeler, yıkama-yağlama müstahzarları, mumlar, bakım müstahzarları, dişçilik müstahzarları	5.250	94.236	2.396	0,00%
24	Tütün ve tütün yerine geçen işlenmiş maddeler	780	20.763	1.716	0,00%
43	Kürkler ve taklit kürkleri, bunların mamulleri	276	3.259	1.554	0,00%
58	Özel dokunmuş mensucat, tuftedilmiş dokunabilir mensucat, dantela, duvar halıları, şeritçi ve kaytancı eşyası, işlemler	39.139	10.904	1.552	0,00%
90	Optik, fotoğraf, sinema, ölçü, kontrol, ayar, tıbbi, cerrahi alet ve cihazlar, bunların aksam, parça ve aksesuarı	26.943	59.644	1.400	0,00%
69	Seramik mamulleri	1.500	1.549	1.172	0,00%
27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar			1.000	0,00%
96	Çeşitli mamul eşya (hijyenik havlu, bebek bezi, kalem, çakmak, fermuar, fırça vb.)	38.181	193	912	0,00%
97	Sanat eserleri, koleksiyon eşyası ve antikalar	15.227	2.856	796	0,00%
38	Muhtelif kimyasal maddeler (biodizel, yangın söndürme maddeleri, dezenfektanlar, haşarat öldürücüler, vb.)	260		636	0,00%
29	Organik kimyasal ürünler			460	0,00%
56	Vatka, keçe ve dokunmamış mensucat, özel iplikler, sicim, kordon, ip, halat ve bunlardan mamul eşya	4.007	23.125	152	0,00%
95	Oyuncaklar, oyun ve spor malzemeleri, bunların aksam, parça ve aksesuarı			137	0,00%
82	Adi metallerden aletler, bıçaklı eşyası ve sofrta takımları, adi metallerden bunların aksam ve parçaları	1.402	4.018	123	0,00%
17	Şeker ve şeker mamulleri	4.257.374	38.244		0,00%
	Diğer	325.461	230.651		0,00%
	GENEL TOPLAM	81.804.592	131.205.484	169.555.846	

TÜRKİYE-LÜBNAN YATIRIM İLİŞKİLERİ

Ülkede enerji, toprak ve işgücü maliyetlerinin yüksek olması ve pek çok ülke ile Serbest Ticaret Anlaşması (STA) imzalanmış olması nedeniyle, sanayi yatırımları için Lübnan uygun bir tercih

olarak değerlendirilmemektedir. Lübnan'da yapılacak yatırımlara, projeler itibarıyla değişik teşvikler verilmektedir (Lübnan Yatırım Kurumu - <http://investinlebanon.gov.lb/>).

İKİ ÜLKE ARASINDAKİ ANLAŞMA VE PROTOKOLLER

Anlaşma / Protokol	İmza Tarihi
Hava Ulaştırma Anlaşması	16.09.1947
Turizm İşbirliği Anlaşması	18.09.1968
Ticaret, Sınai, Teknik ve Bilimsel İşbirliği Anlaşması	10.10.1991
Deniz Taşımacılığı Anlaşması	04.03.1994
Uluslararası Karayolu Taşımacılığı Anlaşması	19.12.1994 / 13.02.1995
Tarım Alanında İşbirliği Protokolü	12.05.2004
Çifte Vergilendirmeyi Önleme & Vergi Kaçakçılığına Engel Olma Anlaşması (ÇVÖ)	12.05.2004 / 17.06.2006
Yatırımların Teşviki ve Karşılıklı Korunmasına İlişkin Anlaşma (YTKKA)	12.05.2004 / 08.02.2005
Teknolojik İşbirliği Protokolü	12.05.2004
KEK III. Dönem Toplantısı Protokolü	03.05.2009
Teknik, Standardizasyon, Metroloji, Akreditasyon ve Uygunluk Deęerlendirmesi	21.04.2009 / 09.09.2009
Tarım Alanında İşbirliği Protokolü	11.01.2010
Türkiye ile Lübnan Arasında bir Serbest Ticaret Alanı Tesis Eden Ortaklık Anl. (STA)	24.11.2010 / 24.01.2013

PAZAR İLE İLGİLİ BİLGİLER

PAZARIN YAPISI

Lübnan'da hukuki altyapının ticaret ve yatırım açısından oldukça elverişli olması ve yabancıların faaliyetlerine ilişkin kısıtlamaların bulunmaması Lübnan'da iş yapmayı kolaylaştırıcı unsurlardır.

Lübnan, coğrafi ve nüfus olarak küçük bir ülke görünümünde olmasına karşın, ekonomik ve ticari açıdan stratejik bir konumdadır. Lübnan, sahip olduğu kalifiye insan gücü ve dünya ölçeğinde (başta ABD, Kanada, Latin Amerika, Avustralya ve Avrupa Birliği ülkeleri olmak üzere) ekonomik ve ticari/iş bağlantıları nedeniyle ülkemiz açısından büyük öneme sahip bulunmaktadır. Lübnan'ın önemini pekiştiren önemli hususlardan biri de ticaret, finans, kültür ve siyasal açıdan "Ortadoğu'nun Vitrini" olmasıdır.

Nüfusun %88'i şehirlerde yaşamaktadır. Ayrıca genç bir nüfusa sahip olup, %68'i 15-64 yaş grubunda, %23'ü 0-14 yaş grubundadır.

REKLAM/TANITIM VE PROMOSYON

Lübnan'a her yıl Körfez Arap ülkelerinden (BAE, Katar, Suudi Arabistan) gelen çok sayıda zengin turist modayı ve gelişen trendleri buradan da takip etmektedir. Bu nedenle bir ürünün Lübnan'da markalaşması ve tanınması, diğer Ortadoğu pazarları açısından da önemli bir imajdır.

Lübnanlı tüketicilerin tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinden etkilendiği ve "büyük ülke", "kaliteli ürün" ve satış sonrası hizmet gibi imajları önemsendiği dikkate alındığında, özellikle marka ürün sahibi firmaların Lübnan'da doğrudan pazarlama ve tanıtım (reklam) faaliyetlerinde bulunmaları, markaların tanınmasına ve bu etkinin Körfez Arap Bölgesine yayılmasına katkı sağlayacaktır. Ayrıca yaratılan bu imajın kalıcılığının sağlanması da önemli bir husustur.

Beyrut'ta çok sayıda uluslararası reklam acentaları bulunmaktadır. Radyo ve televizyon yayınları popüler olmakla birlikte, görüntülü medya, billboard ve sinema reklamcılığı diğer kullanılan metotlardır. 15 civarında günlük Arapça, İngilizce ve Fransızca gazete bulunmaktadır.

DAĞITIM KANALLARI

Lübnanlı alıcılar ve tüketiciler son derece bilinçli olup, uluslararası ticareti iyi bilmektedir. Pazarda Avrupa menşeli marka ürünleri tüketme alışkanlığı yaygındır. Bu noktada müşteri memnuniyeti ve ülke imajını ön plana çıkararak, satış sonrasında ortaya çıkabilecek sorunlarla yakından ilgilenmek ve tüketicilerin güvenini kazanmak son derece önemlidir.

Lübnan'a mal ithalatında "münhasır temsilcilik (exclusive agency)" uygulamasının bulunması ve pazarın çok büyük olmaması nedeniyle, ithalatın çok büyük kısmını yüzlerce ürünün ithal hakkını elinde bulunduran büyük sermaye sahibi gruplar yapmaktadır. Başka bir deyişle Lübnan'da sanayi de pek fazla olmadığı için bir anlamda "ithalatçı holdingler" büyük bir etkinliğe sahiptir. Büyük şehirlerde başlıca süpermarketler bulunmakta olup, gıda ürünleri açısından da küçük market ve bakkallar başlıca dağıtım kanallarıdır.

Ayrıca Lübnan pazarı, Ortadoğu Arap ülkeleri ve Afrika Pazar için bir çeşit vitrin işlevi gördüğü için, Lübnanlı firmalarla birebir temas ve görüşmelerde bulunulması da son derece avantajlıdır. Lübnan'daki ithalatçı gruplar, birden fazla ülke menşeli çeşitli marka ve ürünü pazarlayabilmektedir.

AMBALAJ VE ETİKETLEME

Özellikle gıda ve ilaç gibi ürünlerin açık bir şekilde etiketlenmesi ve menşeinin gösterilmesi gerekmektedir. Tüketim ürünlerinde etiketlerin Arapça ve İngilizce (veya Fransızca) olması kabul edilmektedir. Ürün etiketinde, üretim ve son kullanım tarihi, menşei ve ayrıca imalatçının ünvanı ve kalite standart bilgilerinin yer alması gerekmektedir.

Lübnan'a ihraç edilecek ürünlerin ürünün yapısına, taşıma şekline ve iklim koşullarına göre güvenli bir şekilde paketlenmesi gerekmektedir.